

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

An facienti ex suis naturalibus, quod in se est, semper Deus conferat
sufficiencia auxilia ad fidem & iustificationem, an verò propter grauia
peccata interdum ea aliquibus deneget. disp. 10.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

ut veritatem facientes in charitate, crescamus in illo per omnia, qui est caput Christus: ex quo totum corpus compactum, & connexum per omnem iuncturam subministracionis, secundum operationem in mensuram cuiusque membri, augmentum corporis facit, in adificationem sui in charitate.

DISPUTATIO X.

An facienti ex suis naturalibus, quod in se est, semper Deus conferat sufficientia auxilia ad fidem, & iustificationem: an verò propter gravia peccata interdum ea aliquibus deneger.

Gratia præueniēti auxilia conferat Deus semper conanti ex suis naturalibus officere quod in se est

ILLud etiam iis, quæ duabus præcedentibus disputationibus diximus, addendum est, quotiescūque liberum arbitrium ex suis viribus naturalibus conatur, præstòve est ad conandum totum id, quod ex se se potest, tam circa ea, quæ fides habet, addiscenda & amplectenda, quàm circa dolorem de peccatis ac iustificationem, à Deo conferri gratiam præuenientem, auxiliæve quibus id faciat, ut oportet ad salutem: non quidem quasi eo conatu dignus efficiatur talibus auxiliis, vllaque ratione ea promereatur, sed quoniam id obtinuit nobis Christus ob sua merita, atque inter leges, quas tam ipse, quàm Pater æternus statuerunt de auxiliis & donis, quæ nobis Christus promeruit, merè gratis conferendis, vna, eaque rationi maximè consentanea fuit, ut quoties ex nostris viribus naturalibus conaremur facere, quod in nobis est, præstò nobis essent auxilia gratiæ, quibus ea, ut oportet ad salutem, efficeremus, ut ea ratione, dum essemus in via, semper in manu liberi arbitrii nostri posita esset salus nostra, per nos ipsos stare, quòd ad Deum non conuerteremur. Quare sicut Deus semper præstò est per concursum generalem libero arbitrio, ut naturaliter vllit, aut nolit, prout placuerit: ita præstò illi est per auxilium gratiæ sufficiens, ut quoties ex suis viribus naturalibus aggredi volerit opus aliquod ex iis, quæ ad iustificationem spectant, illud exequatur prout ad salutem oportet: lapè etiam liberum arbitrium quasi sopitum ac torpens excitat & pulsat, longèque maioribus auxiliis adiuuat: quamuis alia ex parte magnum cernatur discrimen. Nam per concursum generale præstò est Deus libero arbitrio ad naturalia, lege quasi naturali ordinaria quæ agentibus omnibus statuit non denegare talè auxilium. At verò libero arbitrio præstò adest per auxilium gratiæ saltem sufficiens, ob merita Christi, qui ut verus redemptor id nobis promeruit atque obtinuit, eamque legem subueniendi hominibus cum Patre constituit: quod planè satis innuunt multa scripturæ loca. Ioan. enim 1. dicitur: *Dedit eis potestatem* (Christus scilicet suo aduentu) *filios Dei fieri.* Quod ut Roffensis in art. 3. Lutheri rectè adnotauit, intelligendum non est de iis, qui per gratia facti sunt iam filij, dignitatèque possident, sed de iis, qui ad eam nondum peruenerunt. His enim eatenus facta est potestas, ut filij Dei fiant, quatenus, si quantum in se est, conentur, præstò illis aderit Deus, ut fidem & gratiam consequantur, neque desiderio suo fraudentur: quare ea ratione in potestate eorum est, ut filij Dei fiant. Primæ item ad Timotheum 1. *Vult omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem Dei venire.* Quod si conantibus ex suis naturalibus, facientibusque quod in se est, vel ut fidem amplectantur, vel ut de peccatis doleant, Deus non est

A semper præstò per auxilia & gratiam præuenientem, ut sint actus, quales ad salutem oportet, quam ratione verum erit, Deum velle omnes homines saluos fieri: eaque ratione acceptum coram eo esse, ut obsecrationes, orationes, postulationes, & gratiarum actiones pro omnibus hominibus fiant; ut eo loco Paulus docet. Vnde Ambrosius, *vult omnes homines saluos fieri, sed si accedant ad eum, non enim sic vult, ut nolentes saluentur, sed vult illos saluari, si & ipsi velint: nam vti que legem omnibus dedit, nullum excepit à salute.* Quædam alia addit in hanc sententiam. Et B Oecumenius in eundem locum: *Si ergo Deus vult, quare non fit, quod vult? Non fit, quia illi nolunt: nihil enim ex necessitate facit in nobis Deus.* D. Thomas etiam tertio contra gentes cap. 159. *Deus, quantum in se est, paratus est omnibus gratiam dare: vult enim omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire: comparatque Deum soli, quantum ex se est, lumen conferre omnibus parato: Ezech. 18. Numquid voluitatis mee est mors impij, dicit Dominus Deus, & non ut conuertatur à viis suis, & vivat: & infra: Proiciat à vobis omnes prauaricationes vestras, in quibus prauaricati estis, & facite vobis cor nouum & spiritum nouum: & quare moriemini? quia nolo mortem morientis, dicit Dominus Deus, reuertimini & vivite.* C Profectò hæc omnia aperitissimè ostendunt, Deum semper paratum esse ad optulandum, at per nos ipsos semper stare, quòd ad Deum non conuertamur, fidemque & gratiam non consequamur. Apocal. 1. *Sto ad ostium, & pulso, &c.* Planè sine vlla intermissione ad ostium cordis stat, paratus semper conatus nostros adiuuare, desiderantque ingressum: non tamen sine intermissione pulsata specialibus auxiliis, sed sapè, non solum quando se apta occasio offert, sed etiam quando torpens ac pigrum liberum nostrum prospicit arbitrium. Mitto pleraque alia loca Scripturæ.

D De quibusdam insignibus peccatoribus, qui ob sua scelera in Scripturis sanctis leguntur à Deo obdurati, excœcati, traditi in reprobum sensum, ac in desideria cordis sui, vel derelicti, dubiū est, an Deus omnino denegeret supernaturale auxilium, ut quicquid ex naturalibus conentur, aut faciant, conuertere non possint ad Deum.

E Partem affirmatè asserere videtur Aug. in libro expositionis quarundam propositionum ex epist. ad Rom. in illa verba propol. 62. *Obduratum est cor Pharaonis. Vbi ita ait: Obduratum est cor Pharaonis, ut tam evidentibus signis non moueretur. Quòd ergo tuus Pharaon non obtemperabat præceptis Dei, iam de supplicio veniebat. Non autem quisquam potest dicere, obdurationem illam cordis immeritò accidisse Pharaoni, sed iudicio Dei retribuētis incredulitati eius debitam pœnam.* Non ergo hoc illi imputabatur, quod tunc non obtemperauerit, quandoquidem obdurato corde obtemperare non poterat, sed quia dignum se præbuit, cui cor obduraretur priori infidelitate. Sicut enim in iis, quos elegit Deus, non opera, sed fides inchoat meritum, ut per munus Dei bene operentur, sic & iis, quos damnat, infidelitas & impietas inchoat pœnæ meritum, ut per ipsam pœnam etiam male operentur. Hæc August. In eadem sententia est Roffensis in art. 3. Lutheri, & quidam alij, quos Ruardus in art. de libero arbitrio citat.

F Semper tamen vera mihi visa est contraria sententia quæ cum aliorū Patrum doctrina magis cõgruit, eamque aliis in locis sequitur idem August. & communi consensu videntur asserere, quotquot ablutè affirmant, facienti quod in se est, Deum nunquam negare gratiam, pluribusque eam veram esse contēdit Sotus primo de natura & gratia c. 15. & 18. Ruardus verò vbi supra neutram improbabilem iudicat. Hac

Hac ergo propositione continetur, Deus numquam peccatori, quantumvis scelerato, denegat auxilium, quo licet peruersi difficile corrigantur, si tamen, dum sui quisque compos est, vltimumque habet liberi arbitrij, efficere velit totum quod potest, iustificabitur: per subtractionem verò maiorum auxiliorum dicuntur peccatores obdurari, excæcari, tradi desiderijs cordis sui, ac derelinqui, despiciq; à Deo, eò magis, quò magis auxilia subtrahuntur, atque in pœnam suorum delictorum in grauiores tentationes, atque occasiones peccandi deuenire, iustè permittuntur: Deus tamen non obdurat, aut obcæcat, duritiam, aut cœcitatem apponendo, sed quia propriam duritiam, cœcitatem, aut difficultatem peccatoris per auxilia ac dona sua non aufert.

Vnde de prædestinatione & gratia c. 4. tomo 7. operum August. illud, quem vult indurare, non ita intelligendum est, ait autor illius libri, quasi Deus in homine, ipsam, quæ non esset, duritiam cordis operetur: indurare enim Deus dicitur eum, quem molliare noluerit. Sic etiam excæcare dicitur eum, quem illuminare noluerit. Et in libro de essentia diuinitatis ait August. Indurare dicitur Deus quorundam malorum corda, sicut de Pharaone scriptum est, non quòd omnipotens Deus per potentiam suam corda eorum induret, quòd est impium ita credere, sed exigentibus eorū culpis, cum duritiam cordis, quam ipsi sibi mala perpetrando nutriunt, non aufert, quasi eos induret, quia iusto iudicio indurari sinit. Hæc August. Idem affirmat epistola 105. ad Xistum, & lib. 1. ad Simplicianum q. 2. & plerisque alijs in locis. Idem Hieronymus in epist. ad Hedibiam q. 10. & 11. Cyrillus li. 8. in Ioan. cap. 21. & Greg. in lib. 11. Moralium c. 5. in illa verba, si incluseris hominem, nullus est, qui aperiat. & hom. 11. in Ezechielem.

Hanc sententiam mihi persuadeo, primò quoniã testimonia Scripturæ suprà citata, quæ affirmant Deum velle omnes homines saluos fieri, non velle mortem peccatoris, stare ad ostium, & dedisse eis potestatem filios Dei fieri, vniuersum prolata sunt, nullumque excipiunt: ergo nemo in hac vita erit excipiendus. Quamuis enim Deus iustè in pœnam delictorum aggrauet aliquando manum specialiora auxilia subtrahendo, & grauiora mala, & occasiones maioris ruinæ, prout peccata committerentur permittendo, semper tamen dum peccator est in via, potiturque meritis Christi, vtique vt demereri, fordesceretque amplius, Deo id ipsum in pœnam permittente, in manu eius positum est: ita etiam resurgere à peccatis, atque mereri, Deo ipso, quantum satis est, ob merita Christi opitulante: nec enim proliuior dicendus est ad puniendum, quàm ad miserendum Deus: quinimò vellet, si per peccatorem non staret, eum iuuare, & vt cum ope diuina talem se præberet à quo tam grauitè puniendò manum suam coerceret, idque totum Christus copia sua redemptione, ac meritis, quæ infinito intervallo demerita nostra superant, nobis promeruit & impetravit. Vnde Christus Matth. 11. Venite ad me, inquit, omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. Vbi nullum prorsus peccatorem excipit. Incredible namque videtur, & indignum infinita Dei clementia asserere, eum qui ita mundum dilexit, vt filium suum vnigenitum daret, vt omnis qui credit in illum non pereat, sic propter multitudinem ac grauitatem criminum alicui, dum in hac vita est, atque à participatione meritorum Christi minimè exclusus, clausisse viscera misericordiæ suæ, vt constitueret, quicquid talis peccator ex suis naturalibus facere attentaret, nunquam se opem la-

aturum, vt à peccatis resurgeret. Præterea eo dato, concedendum esset, miserum illum hominem, antequàm per egressum ex hac vita atque exclusionem à regno cœlesti, habitu spei supernaturalis (si fidelis esset) vnà cum fide ipsa spoliaretur, carere omni spe vitæ æternæ: quod tamen nulla ratione videtur concedendum de homine in via constituto. Item nõ tantopere vituperanda esset desperatio Iudæ & blasphemia illa Cain Genes. 4. Maior est iniquitas mea, quàm vt veniam merear, si aliqua scelera sint propter quæ Deus in hac vita statuat denegare omne auxilium quo homo ad pœnitentiam possit adduci, ac veniam consequi. Meritò ergo D. Thomas 3. p. q. 86. art. 1. affirmat, errorem esse credere, vllum posse dari peccatum quod per pœnitentiam non possit deleri: quoniam, inquit, id libertati arbitrij nostri, gratia, benignitati, ac misericordia Dei, & efficacia passionis Christi derogat. Vnde Hieronymus in illud Amos 5. Super tribus sceleribus Moab, &c. Sola, inquit, impœnitentia est in causa cur Deus iniquis non parcat. Et Chryostomus hom. 2. ex viginti septem in varia loca Matth. late docet, pœnitentiam cum Dei adiutorio in nostra esse potestate, nec esse vllam malitiam, quæ pœnitentia non dissoluatur. Imò hoc ipsum, quòd D. Thomas atque hi duo patres affirmant, apertè videtur definitum in Concilio Lateranensi c. Firmiter. de summa Trinitate & fide Catholica, his verbis: Et si post susceptionem baptismi quisquam prolapsus fuerit in peccatum, per veram potestatem semper pœnitentiam reparari.

Moueor secundò, quoniam Pharaon, etiam post induratum cor, in libera potestate sua habebat populum dimittere, vt facis apertè Scriptura innuit, lethalitèrque peccabat, quòd populum iuxta præceptum Domini non dimitteret, atque in pœnam delictorum, quæ ea ratione accumulabat, pœnæ etiam multiplicatæ fuerunt, ad interfectionem vsque primogenitorum, subuersionemque ipsius Pharaonis cum exercitu suo. Exodi enim 7. c. statim ante primum signum virgæ in colubrum versæ, dixit Deus: Indurabo cor eius, & multiplicabo signa & ostenta mea. Factòque eo signo dicitur, Induratum est cor Pharaonis, & non audiuit eos, sicut præceperat Dominus. Et inferius ante comminationem aliorum flagellorum dicitur, Nisi dimiseris populū hac aut illa plaga te percutiam, quasi in potestate illius esset dimittere populum, ideòque esset noua plaga percutiendus, quòd populum non vellet dimittere. Et additur, Indurauit Pharaon cor suum, quasi ipse se ipsum indurauerit: Deus autem non aliter eum induravit, quàm quòd non tribuerit illi ea auxilia, sine quibus præuidebat Pharaonem ex sua nequitia nõ dimissuram populum, cum tamen posset. Et c. 9. Pharaonem obiurgando, quòd populum nollet dimittere, ex persona Dei ait Moyses: Adhuc retines populum meum, & non vis eum dimittere? En pluam, &c. Atque in eodem c. Pharaon ait, Peccavi etiam nunc: Dominus iustus & ego & populus meus impij. Et paulò inferius, non Pharaon, qui mentiri & decipi poterat, sed Scriptura ipsa dicit, Videns autem Pharaon quòd cessasset pluuia & grandis & tonitrua, auxit peccatum & ingratum est cor eius & seruorum illius, & induratum nimis, nec dimisit filios Israel, sicut præceperat Dominus. Quid clarius ad probandum, Pharaonem, postquam induratum habebat cor, peccasse, quòd populum non dimitteret, in potestateque proinde illius fuisse tunc dimittere eum, vt Deus præcipiebat: Et cap. 10. ex persona Dei dicitur illi, Vtique quò non vis subici mihi? Dimitte populum meum, sin autem resistis & non vis dimittere eum, Ecce ego inducam cras locustam, &c. quæ planè verba & obiurgationes apertè

Pharaonis
obduratio
qualis

innuunt, in potestate Pharaonis tunc fuisse dimittere populum peccasseque quod eum non dimitteret, eaque de causa flagellari. Dicentibusque seruis Pharaonis, *Vsq̄ quod pariemur hoc scandalum? Dimittes homines vt sacrificent Deo suo, nonne vides quod perierit Aegyptus?* concessit facultatem, vt viri soli pergerent ad sacrificandum. Et infra ait Pharaon, *Peccavi in Dominum Deum vestrum: sed nūc dimitte peccatum meum etiam hac vice, &c.* Constat ergo per obdurationem illam non fuisse sublatam facultatem à Pharaone, faciendi id, circa quod obdurato persistebat corde, potuisseque duritiam illam vincere, si vellet, per ipsūque stetit quod eam re ipsa non vicerit, id quod Origenes, tertio Periarchon c. 1. docet latēque ostendit.

Iudaeorum obduratio qualis.

De Iudaeis etiam, de quibus Isaiā 6. dicitur, *Excæca cor populi huius, & aures eius aggraua, & oculos eius claude, ne forte videat oculis suis, & auribus suis audiat, & corde suo intelligat, & conuertatur, & sanem eum,* constat credere potuisse, si vellet, & quod noluerint credere, peccasse lethaliter: quod sanē sine facultate ad credendum nulla ratione esse potuit, eod quod peccatum esse, & voluntarium non esse, pugnancia omnino sint. Matth. etiam 11. dicitur, *Va tibi Corozaim, ve tibi Bethsaida, quia si in Tyro & Sidone facta essent virtutes, quae factae sunt in vobis olim in cilicio & cinere penitentiam egissent. Verumtamen dico vobis, Tyro & Sidoni remissus erit in die iudicij, quā vobis.* Vbi manifestē innuitur peccatum lethale Iudaeorum, quod in Christum credere noluerint. Et Ioan. 15. *Si non venissem, & locus non fuisset eis, peccatum non haberent.* Saep̄ alibi Christus peccati arguit populum illum, quod noluerit credere, neque ea de re est dubitandum. Hic enim est populus de quo, quod in Christum credere noluerit, Paulus ad Rom. 10. exponit illud Isaiā 65. *Tota die expandi manus meas ad populum non credentem, sed contradicentem mihi.* quod sine peccato esse non potuit. Et primā ad Theſſal. 2. de eisdem Iudaeis ait, *Qui & Dominum occiderunt Iesum, & Prophetas, & nos persecuti sunt, & Deo non placent, & omnibus hominibus aduersantur, prohibentes nos gentibus loqui, vt salua fiant, vt impleat peccata sua semper: peruenit enim ira Dei super illos usque in finem.* Atque eodem de populo ait Christus Matt. 23. *Quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & noluiſti. Ecce relinquetur vobis domus vestra in desertum in pœnam scilicet tanti delicti.*

Quando ergo Ioan. 12. dicitur: *Propterea non poterant credere, quia iterum dicit Isaias, Excæcauit oculos eorum, &c.* sermo est de impotentia, quae ortum habet ex necessitate consequentiae: quatenus existente vaticinio illo, fieri non poterat vt crederent: eod quod si illi credituri fuissent, vt re vera poterāt, Deus id praesciuisset, neque praedixisset oppositum per Isaiam: non verò de impotentia, quae ortum habeat ex necessitate consequentis quasi in potestate eorum non esset, etiam existente vaticinio illo, credere, si vellet. Vnde Augustinus tractatu 53. in Ioannem edisserens verba illa ait: *Non poterant credere, quia hoc Isaias propheta praedixerat: hoc autem propheta praedixit, quia Deus hoc futurum esse praesciuit. Quare autem non poterant, si à me quaeratur, cuiò respondeo, quia volebant: malam quippe eorum voluntatem praecidit Deus, & per prophetiam pronunciauit ille, cui abscondi futura non possunt. Illud idem quod Ioannes eo loco docuit, clariùs expressit Christus Matth. 13. his verbis: *Ideo in parabolis loquor eis: quia videntes non vident, & audientes non audiunt, neque intelligunt, vt adimpleatur in eis propheta Isaiā dicens:**

audiu audietis, & non intelligetis: & videntes videbitis, & non videbitis: incrasatum est enim cor populi huius, & auribus grauius audierunt, & oculos suos clauferunt, ne quando videant oculis, & auribus audiant, & corde intelligant, & conuertantur, & sanem eos. His verbis Christus Dominus Iudaeis culpae tribuendum esse significat, quod auribus grauius audierint & oculos suos clauferint, ob eamque causam illis auxilia illa magis specialia denegauerit, sine quibus eos non credituros prauidebat: semper tamen illis praebuit ea auxilia, quibuscum credere possent, si vellet: imò verò adeo efficacia fuerunt, vt alij non ita praue affecti, summa cum facilitate credidissent penitentiamque egissent, vt de Tyriis & Sidoniis Christus affirmavit.

Quia ergo eos ipsos peccatores, qui in Scripturis sanctis leguntur obdurati, & excæcati à Deo, ex eisdem Scripturis constat, lethaliter peccasse non adimplendo ea, circa quae leguntur obdurati & excæcati, manifestum est, Deum non denegasse eis auxilia sine quibus nulla ratione obedire possent: alioquin nulla ratione eis imputaretur ad culpam, quod Deo tunc non obedirent, vt Augustinus concedit. Porro quod antea commiserint crimina aliqua, in quorum pœnam iustè à Deo sint indurati ac obcæcati, id planè non efficit, vt, quae post indurationem & excæcationem committunt, peccata sint, illisque ad culpam imputentur, si iam tunc nulla ratione ea vitare possunt, vt prima secundae de ebrio & aliis similibus latè ostendimus: quare si aliqua fuit culpa, vtique tota fuit in ea ipsa priori causa & radice, vnde hi posteriores effectus euenerunt, quando is, qui eorum causam liberè praebuit, animaduertere debebat tales effectus inde posse sequi: in oppositione igitur ipsa causae tunc, tota ratio culpae consistit, quae postea neque augetur, neque minuitur, siue sequantur effectus, quos in nostra potestate iam non est impedire, siue nulli sequantur.

Ad illud verò de Antiocho 2. Machab. 9. *Orabat hic scelestus Deum à quo non esset misericordiam consecutus.* Respondet D. Thomas 3. part. loco citato, causam fuisse, quoniam non habebat veram penitentiam propter Deum, sed dolebat solum propter grauitatem morbi, optans ab eo liberari. Adde, quod neque damna omnia, quae iniustè dederat, secum decreuerat refarcire: quod tamen ad veram penitentiam erat illi necessarium. Possumus denique locum illum ita interpretari, Orabat Deum, pro salute videlicet obtinenda, à quo consecutus non erat eam misericordiam, nempe sanitatem corporis, quam postulabat.

Ad dictum verò Augustini contra nostram sententiam dicendum est, multa ex iis, quae in expositione illius propositionis docuit, nempe fidem esse ex nobis, illamque esse principium meritum, & infidelitatem demeritorum retractasse primo libro retractationum cap. 23. & de praedestinatione sanctorum cap. 3. neque dictum illud esse recipiendū, cum ex Scripturis ostensum sit, inobedientiam Pharaonis post obdurationem, imputatam illi fuisse ad culpam, atque in eius potestate fuisse tunc obedire Deo, si vellet. Quod idem Augustinus satis aperte postea docuit de praedestinatione & gratia cap. 6. si Augustinus eius libri fuit autor, vbi ait: *Qui piè quaerens aliquid, desiderat inuenire illum locum eiusdem Scripturae (Exodi scilicet) relegat, vbi primò Moysi in rubo ignis apparuit, & ibi inuenit hoc rotum quod indurasse Deus cor Pharaonis praemittit, non ad operationem Dei, sed ad praesentiam pertinere: loquens enim*

enim Dominus de rubo sic dicit: Ego autem scio, quod non dimittet vos Pharaon Rex Aegypti, nisi per manum magnam: sed extendens manum meam percussit Aegyptios in omnibus mirabilibus quae faciam, & postea dimittet vos. Haec prima vox Dei est qua futuram voluntatem Pharaonis, sicut praevidebat, iudicabat. Postea iam inter ipsos miraculorum imbres dixisse legitur, Ego autem indurabo cor Pharaonis, ne dimittat populum. Vbi iam aperte intelligitur, primam interesse sententiam: quid est enim, Indurabo cor, nisi non emolliam? Haec auctor illius libri. Et cap. 14. ait: An forte, si pie de Deo, sicut expedit, sentiamus, etiam Pharaonis datam misericordiam reperimus? Patientia enim Dei valere ei debuit ad salutem, qua differens iustum meritoriumque supplicium, miraculorum verbera crebra densabat. Numquid non potuit sicut flagellis cadens expulsi populum, ita miraculis credens Deum tantae virtutis agnosceret? Et c. 15. conferens Pharaonem cum Nabuchodonosor, cum ostendisset, pares eos fuisse in multis, ait: Quid ergo fines eorum fecit esse diversos, nisi quod unus manum Dei sentiens, in recordatione propria inquitatis ingemuit alter libero contra Dei misericordissimam veritatem pugnavit arbitrio? Legito Augustinum quaest. 24. in Exodum, quo loco idem sentit.

DISPUTATIO XI.

In fidelitatis peccatum posse incurri etiam dum gratia praeveniens liberum arbitrium non tangit.

Ut peccent, qui audientes Evangelium, nec se sentientes interiori vocatos illud non amplectuntur.

EX haecenus dictis patet, quid dicendum sit ad dubium illud: si nullus credere valeret, nisi gratia Dei praeveniatur, atque interiùs à Deo vocetur, consequens erit illos, quibus Evangelium promulgatur, & gratia Dei non praeveniuntur, neque se sentientes interiùs vocatos, non peccare lethali ter si fidem non recipiant. Dicendum namque est eos lethali ter peccare, non solum si dum gratia praeveniuntur & interiùs vocantur, vocationi non consentiant fidem amplectendo, assensumque illius eliciendo, sed etiam si, antequam gratia praeveniatur, sua nequitia Evangelio contradicant, aut attendere non velint ad ea, quae proponuntur, resque tanti momenti, ex quibus pendere ipsorum, ceterorumque hominum salutem edocentur, expendere non velint, ut veritate comperta, salutem ex suis naturalibus viribus conentur Evangelicæ doctrinæ assentiri: ad que omnia cum solo concursu Dei generali libertatem arbitrii habent ut haecenus explicatum est. Quod si ea sincero animo expendere velent, ut tenentur, utique gratia diuina interim dum docerentur, illaque expenderent, praevenerentur, etiam antequam ex suis naturalibus, eo modo quo possunt, conarentur elicere assensum. Cùmque Deus sua scientia praevideat, quinam ex iis, qui auditi sunt Evangelium, conaturi sint ex suis naturalibus ad assensum eliciendum ut tenentur, & qui non: sanè ut à peccato non excuserentur qui assensum fidei supernaturalem non elicerent, satis est, Deum suo auxilio & gratia praestò esse ad praeveniendum in eodem instanti quoscumque praeviderit ex suis naturalibus ad assensum conaturos, ut ita, non quidem tempore, sed natura praevienti, talem eliciant fidei assensum, qualis necessarius est ad salutem.

***

DISPUTATIO XII.

Num à sola praeveniente gratia proveniat, quod è duobus alter convertatur, & alter non?

EX dictis etiam patet, quid dicendum sit ad illam quaestionem, unde non proveniat, quod ex iis, qui audiunt Evangelium, conspiciuntque eadem miracula in confirmationem illius effecta, quidam convertantur & amplectantur fidem: alij verò minime. Dicendum namque est, id non provenire praecise ex eo, quod illi, qui convertuntur, praeveniatur à Deo gratia & vocatione interna, alij verò non. Licet enim nemo credere possit, ut ad salutem oportet, nisi praeveniatur gratia diuina, nihilominus auxilium gratiae non est sola & integra causa, quod fidei assentiantur: quandoquidem de fide est, eum, qui praeveniatur gratia, & vocatur ad fidem, posse per suum liberum arbitrium non consentire & non converti, ut in Concilio Tridentino sess. 6. cap. 7. & canone 4. definitum est. Quare fieri potest, ut duorum, qui aequali auxilio interiùs à Deo vocantur, vnus pro libertate sui arbitrii convertatur, & alter in infidelitate permaneat. Sepe etiam accidit ut cum quo auxilio vnus non convertitur, alius convertatur: id quod satis aperte docuit Christus Dominus ex ea collatione incolarum Bethsaida & Corozaim cum Tyriis & Sidoniis. Imò fieri potest, ut aliquis praevenerit & vocatus longè maiori auxilio pro sua libertate non convertatur. Saepè enim Deus vocat, & peccatores renuunt, despiciuntque omne consilium Dei. Neminem enim Deus, vim necessitatisque inferendo, consuevit ad se adducere, sed sponte sua ac voluntate quisque adducitur. Unde Hieronymus in epistola ad Hedibiam quaestione 12. ad eandem quaestionem respondens ait: Quia homines suo arbitrio relictis sunt: neque enim bonum necessitate faciunt, sed voluntate, ut credentes coronam accipiant, increduli supplicis mancipentur: ideo odor noster, qui per se bonus est, virtute eorum & vitio qui suscipiunt sine non suscipiunt, in vitam transit aut moriunt, ut qui crediderint, salvi fiant: qui verò non crediderunt, pereant. Et lib. 13. comm. in cap. 49. Isaia: Dei, inquit, vocare est, & nostrum credere: nec statim, si nos non credimus, impossibilis Deus est, sed potentiam suam nostro arbitrio derelinquit, ut iusti voluntas premium consequatur: quia ergo voluerunt per me in te credere, iudicium meum apud te est, quod omnia fecerim, quae eis facere debu, dicens in Evangelio: Ego te clarificavi super terram, opere completo quod dedisti mihi ut facerem. Haecenus Hieronymus. Et Augustinus lib. 83. quaestionum quaest. 68. Ad eam illam magnam, inquit, neque omnes, qui vocati sunt, venire voluerunt, neque illi, qui venerunt, venire possent nisi vocarentur. Itaque neque illi debent sibi tribuere, qui venerunt: quia vocati venerunt: neque illi, qui noluerunt venire, debent alteri tribuere, sed vnicuique sibi: quoniam, ut venirent, vocati erant in libera voluntate. Qui vocatus non venit, sicut non habuit meritum, ut vocaretur, si inchoat meritum supplicij, cum vocatus venire neglexerit. Et 12. de Civitate Dei cap. 6. docet: Si duo aequales per omnia in omnibus, conspiciant eandem mulierem pulchram, euenire posse à sola libertate arbitrii vtriusque, ut vnus consentiat in peccatum eam concupiscendo, alter non item. Eademque est ratio de eodem modo affectis, aequaliterque à Deo ad fidem vocatis: pro sola namque eorum libertate potest euenire, ut vnus amplectatur fidem, alter verò eandem contemnat. Quod fit, ut non soli gratia

Fidem cur quidam audientia Evangelium, recipiant, alij non

Vocatori aequali auxilio fieri potest, ut vnus convertatur, & alius non.

præ